

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 622.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245215217792.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

De saakaldte *Nederlande* (Lavlande) ved Nordsøen havde alt i Middelalderen udmærket sig ved deres Borgeres Vinskibelighed og Rigdom, hvormed naturligviis som oftest fulgde Storagtighed og Balstyrighed, og vel var det dengang *Flandern*, med *Gent* og *Brügge*, der spillede Hoved-Rollen*), men i den menneskelige *Udvikling* komme de aldrig bedst, som komme først, og hvem der havde seet dybt, maatte tidlig kunne spaaet de nordligste Landskaber (Holland, Seeland og Frisland) endnu langt større Flor og Berømmelse end de Sydlige; thi Friserne, * 623 som her udgiorde Hoved-Stammen, udmærkede sig altid ved en Sjæle-Styrke, Frihedsfølelse og Dristighed, som netop spaae større Bedrift, jo længere de selv indskrænke sig til snevre[re] Kredse. Vistnok er det ikke blot *Bjovulfs-Drape*, men især Sammenligningen af *Frisisk* og *Angelsachsisk*, der lærer os, at *Friserne* har ærlig taget Deel med *Sachser* og *Angler* i det store Bretlands-Tog, som paa en Maade omskabde Verden, men saadanne *Udtog* eller *Udvandringer* bevise netop, at Hoved-Styrken hos et Folk foretrækker Hjemmet, og vil, naar Kraften svulmer, heller forplante end udvide sig. Stamlandet var fra Arildstid Søkysten fra *Kanalen* til *Weseren*, hvad enten saa *Nord-Friserne*, mellem *Elben* og *Eideren*, er en tidlig Forplantning, eller de ved *Sachsernes* Indbrud er skilt fra deres Brødre i *Øst-* og *Vest-Frisland*; men i det nuværende *Holland* og *Seeland* spillede de ogsaa Mester under de afmægtige *Merovinger* i det *Syvende* Aarhundrede, saa *Friser-Kongen Radbod* vovede at byde selv *Karl Hammer Spidsen**). *Øst-Frankerne*, som i det *Ottende* Aarhundrede foer op under *Pipinerne* fra *Brabant*, blev imidlertid, som bekiendt, baade *Friser* og *Sachser* overlegne, saa de var nær ved at tabe sig i *Carl* den Stores nybagte Verdens-Rige, men *Christendommen*, som i samme Aarhundrede, med Frænderne fra *Anguls-Øen*, *Willibrord* og *Winfrid*, gjæstede *Frisland*, gienfødte baade Kraften og Friheds-Følelsen, saa fra *Aurich* til *Dokkum*, hvor *Winfrid*, (Bonifacius) blev *Martyr*, saae man endnu giennem Aarhundreder *Friheds-Træet* (Upstalbom) grønnes over *Friserne* med deres *Asæga* eller *Lagmand* (*lögsögumaðr*) i *Spidsen***). *Nordhavet* brød imidlertid ind mellem *Texelen* og *Ameland*, tilligemed *Normannerne*, og da *Holland*, med sin Blanding af *Friser* og *Franker* og gamle *Bataver*, fra det *Ellevte* Aarhundrede havde faaet sig en stridbar Greve-Stamme af dunkel Rod, maatte ikke blot det gamle *Vest-Frisland* (Nord-Holland) underkaste sig dem, men hvad vi nu kalde *Frisland* og *Grønningen* stride haardt for sin Frihed. Mellem disse Hollandske Grever udmærkede sig for Resten *Wilhelmerne*, af hvilke den Første gjorde Korstoget med til *Ægypten* (1218), og den Anden hed *Romersk Keiser* paa Trods mod *Friedrich* Araber; men med denne Keiser *Wilhelms* Søn, Florenz * 624 den *Femte*, som blev myrdet af sammenrottede Adelsmænd (1299), uddøde den gamle Mandslinie og afløstes af en Beslægtet fra *Hennegau*, hvis Blomst *Hollænderne* kalde *Wilhelm* den *Gode* (1304-37), og hvis Sidstemand, hans Søn og Navner, *Friserne* (1345) stækkede paa Halvveien*). Hans Syster *Margrethe* var gift med Keiser *Ludvig* af *Baiern*, der nu forærede *Holland* og *Seeland*, som hjemfaldne Lehn, til sin Gemalinde og Søn, der dog ikke kunde forliges om Fangsten, men gav Anledning til den lange Splid mellem de navnkundige *Nederlandske Partier*, *Høker* og *Kabbeliauer*, eller Adel og Borgerskab, og ved Hjælp deraf spillede Hertug *Phillip* den *Gode* af *Burgund* saalænge (1417-36) op med den sidste *Baierske* Grevinde, *Jacobine* eller *Jacobæa*, til hun døde tiggefærdig og han lagde hendes *Nederlande* til *Sine***). Fra nu af delte de Nordlige Skæbne med de Sydlige saavel under *Carl Vovehals* som under *Østerrigerne*, men *Frisland* vedblev dog at raade sig selv, til Keiser *Maximilian* gav den *Sachsiske* Hertug *Albert* det i *Sold* (1498) for tro Tjeneste med at tugte baade *Flandern* og *Holland****). Vel skulde *Albert* selv tage den *Sold*, men dertil havde han ogsaa gode Staalhandsker, og *Frisland* havde desuden gjennem hele Aarhundredet lidt af indvortes Splid mellem de Rige og de Fattige, Fedtegrever og Aalekvabber (Vetkooper og Schieringer), saa Erobringen faldt ham ikke vanskelig, og da hans Søn, Hertug *Georg* (den bittre *Luther-Fiende*) fandt Kampen med den idelige Opstand for kostbar, solgde han hele Stadsen (1515) til *Carl* af *Østerrig*, *Castilien* og *Burgund*, hvem *Frisland* ligesaalidt kunde trodse som *Carl* den *Store*).